

MEMO

Aan : de raads- en burgerleden
Van : College van Burgemeester en Wethouders
Betreft: : Huisvesting, begeleiding, inburgering en participatie vergunninghouders
Datum : 1 december 2020

Geachte raads- en burgerleden,

Als gemeente zijn we op grond van de Woningwet verantwoordelijk voor de huisvesting van vluchtelingen met asielstatus (vergunninghouders). Deze nieuwe inwoners worden verdeeld via een taakstelling per gemeente op basis van verleende asielvergunningen. Na een verhoogde opgave in de periode 2015 tot en met 2018 was de taakstelling voor onze gemeente de afgelopen jaren ongeveer 8 personen per jaar. Als gevolg van een inhaalslag door de Immigratie en Naturalisatiedienst heeft het Ministerie voor 2021 een verdubbeling van de taakstelling aangekondigd.

Voor het realiseren van deze taakstelling werken we nauw samen met Peelrand Wonen, Vluchtelingenwerk Boekel en het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (COA). Met de nodige extra inspanningen is de taakstelling de afgelopen jaren behaald. Na huisvesting is begeleiding en ondersteuning er op gericht om de nieuwe inwoners deel te laten nemen in onze gemeenschap.

Op grond van de nieuwe Wet Inburgering krijgen de gemeenten vanaf 2022 een centrale regierol bij de begeleiding van inburgeraars. De gemeente wordt verantwoordelijk om een sluitend inburgeringsaanbod te doen.

In deze memo brengen wij u op de hoogte van de nieuwe wet en de wijze waarop de veranderopgave inburgering voorbereid wordt.

Nieuwe Wet Inburgering

Uit een landelijke evaluatie blijkt dat het huidige stelsel niet voldoet

In opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) is de Wet Inburgering 2013 geëvalueerd. Uit de evaluatie blijkt dat het huidige stelsel niet voldoet. Inburgeraars doen te lang over hun inburgering en het stelsel prikkelt onvoldoende om op het hoogst mogelijke niveau de Nederlandse taal te leren. Gemeenten worden vanaf 2022 weer verantwoordelijk voor de inburgering.

De gemeente krijgt een bredere verantwoordelijkheid

Naast het taalgedeelte zijn we met de nieuwe wet verantwoordelijk voor een sluitend inburgeringsaanbod. Dit gaat verder dan alleen het aanbieden van taaltrajecten, waarbij de taaltrajecten onderverdeeld zijn in verschillende leerroutes. Als gemeente zijn we met de nieuwe wet ook verantwoordelijk voor de brede intake, financieel ontzorgen en maatschappelijke begeleiding. Dit noemen we de veranderopgave inburgering. Dit omvat de volgende onderdelen:

1. Brede intake

De nieuwe wet zet in op een doorlopende lijn van inburgering vanuit het asielzoekerscentrum (AZC). Met taal vanaf dag één en het programma "Vorbereiding op de inburgering" wordt hier in het AZC mee begonnen. De regierol van de gemeente begint met een brede intake. Deze intake moet inzicht geven in de startpositie en ontwikkelingsmogelijkheden van de inburgeraar. Beide aspecten nemen we op in een persoonlijk Plan Inburgering en Participatie (PIP).

2. Inburgeringstraject

In het nieuwe inburgeringsstelsel is de inburgering vormgegeven in drie leerroutes. Elke inburgeraar volgt de route die het beste aansluit bij zijn capaciteiten en mogelijkheden. De leerroute stellen we vast met een leerbaarheidstoets. Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor de inkoop van de leerroutes. De leerroutes zijn als volgt beschreven:

- B1 route: gericht op het behalen van taalniveau op B1-niveau. Dit is een eenvoudig niveau Nederlands dat de meerderheid van de bevolking begrijpt.
- Onderwijsroute: voor personen tot 28 jaar. Taalonderwijs is gericht op doorstroom naar regulier onderwijs.
- Zelfredzaamheidsroute (Z-route): voor inburgeraars voor wie de onderwijs- of B1 route niet haalbaar is. De route richt zich op maximaal kunnen participeren binnen de samenleving.

Naast het aanbod van deze leerroutes moeten de gemeenten ook het Participatieverklaringstraject (PVT) en de Module Arbeidsmarkt & Participatie (MAP) aanbieden.

- Participatieverklaringstraject: Via dit traject maakt de inburgeraar kennis met de Nederlandse kernwaarden; vrijheid, gelijkwaardigheid, solidariteit en participatie. Het traject sluiten we af met het ondertekenen van de participatieverklaring. Met de ondertekening tonen inburgeraars hun betrokkenheid bij de Nederlandse samenleving en hun bereidheid daar actief aan bij te dragen. Het PVT vullen we aan met een lokaal component. Hierin maakt de inburgeraar kennis met de eigen gemeente. Denk hierbij aan bijvoorbeeld kennis over verenigingen, bibliotheek en supermarkten maar ook hoe je met je afval omgaat.

- Module Arbeidsmarkt & Participatie: Binnen deze module staat participatie op de arbeidsmarkt centraal. We brengen de competenties en arbeidskansen van de inburgeraar in kaart. Dit combineren we met het opdoen van praktische ervaring op de (lokale) arbeidsmarkt.

3. Financieel ontzorgen

Inburgeraars moeten zo snel mogelijk meedoen. Zorgen over de financiële positie kan de inburgeraar afleiden. De beginperiode van huisvesting is vaak een financieel rommelige periode is. Voordat uitkering, toeslagen en betalingen van vaste lasten op orde zijn duurt wel even. Daardoor kunnen financiële problemen ontstaan die vaak nog lange tijd doorwerken. Hierdoor kan de inburgeraar zich minder concentreren op het inburgeren en participeren. Gemeenten krijgen in de nieuwe wet daarom de taak om alle (bijstandsgerechtigde) vergunninghouders zes maanden financieel te ontzorgen en de nieuwkomers te begeleiden naar financiële zelfredzaamheid.

4. Maatschappelijke begeleiding

Een onderdeel van de inburgering is het bieden van maatschappelijke begeleiding. De begeleiding bestaat uit praktische hulp bij het regelen van voorzieningen zoals wonen, zorg, werk en/of onderwijs en kennismaking met de lokale samenleving.

Deze begeleiding blijft lokaal geboden worden door Vluchtelingenwerk Boekel.

Ter versterking willen we de betrokken vrijwilligersgroep laten ondersteunen vanuit een welzijnsorganisatie. Vanuit de veranderopgave wordt de invulling van de maatschappelijke begeleiding afgestemd met de verschillende betrokken partners, ieder vanuit de eigen verantwoordelijkheid. Belangrijke begeleiding om de nieuwe gezinnen hun weg te laten vinden in onze gemeenschap en daaraan deel te gaan nemen.

Veranderopgave inburgering

De voorbereiding van de invoering van deze nieuwe taken is in volle gang. De aanvankelijke invoeringsdatum van de nieuwe wet is recent verschoven naar 1 januari 2022. Dit geeft met name meer tijd om inkoop van de leerroutes zorgvuldig voor te bereiden. De inburgeraars blijven voorlopig zelf verantwoordelijk voor hun inburgeringstraject. Met de andere onderdelen vanuit de veranderopgave willen we in de tussentijd al ervaring op gaan doen: een integrale aanpak en intensieve begeleiding met preventieve aandacht vanaf het begin.

Integrale aanpak: huisvesting, begeleiding, inburgering en participatie.

De veranderopgave verbindt de opgave vanuit de taakstelling huisvesting vergunninghouders, maatschappelijke begeleiding, inburgering (taal) en participatie. Door een integrale benadering en begeleiding wordt de ondersteuning en aandacht meer efficiënt, specifiek en doordacht ingezet. Verschillende partners, ook vanuit verschillende gemeentelijke afdelingen, werken hierbij samen aan hetzelfde doel: ondersteuning van deze nieuwkomers zodat ze binnen zo kort mogelijke tijd, zo zelfstandig mogelijk kunnen gaan meedoen in onze samenleving.

Lokaal wat kan, regionaal wat effectief en efficiënt is

De relatief beperkte omvang van het aantal vergunninghouders en de noodzakelijke diversiteit van het te realiseren inburgeringsaanbod vereist samenwerking op (sub)regionaal niveau. We werken samen met de gemeenten in de arbeidsmarktregio Noordoost Brabant om de inburgeringswet vorm te geven. Daarbij is het uitgangspunt: lokaal wat kan, regionaal wat effectief en efficiënt is.

De voorbereiding van de veranderopgave pakken we voor het grootste deel samen op met de gemeenten Bernheze en Meierijstad. Daarmee sluiten we aan bij de uitvoering van de Participatiewet waar deze doelgroep in aanvang op aangewezen is. Een deel van de lokale invulling aan deze opgave wordt ingevuld door de begeleiding door Vluchtelingenwerk Boekel.

Vergunninghouders starten vanuit een afhankelijke positie, dat vraagt aandacht

De vestiging van deze nieuwe Boekelaren heeft gevolgen op verschillende gebieden. Deze gezinnen hebben over het algemeen een lange periode nodig om in te burgeren en volledig zelfstandig te worden. Vergunninghouders maken een relatief groot deel uit van het klantenbestand van de Participatiewet. Ook bij andere beleidsterreinen en voorzieningen vraagt deze doelgroep extra aandacht. Denk aan consultatiebureau, huisartsenzorg, onderwijs, Dorpsteam, Taalhuis en Leergeld.

Met onze uitvoeringspartner voor zowel de Participatiewet als straks de inburgering, gemeente Meierijstad, onderzoeken we de mogelijkheden om vanaf 2021 al te starten met de brede intake en een intensievere begeleiding van de vergunninghouder. Hiermee lopen we vooruit op de invoering van de Wet inburgering. We zien een toegevoegde preventieve waarde in deze aanpak. Het past ook binnen de uitgangspunten van het Sociaal Domein: 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur. Gemeente Meierijstad heeft het afgelopen jaar al extra geïnvesteerd en ervaring opgedaan met een regievoerder en klantmanager vergunninghouders. Zij hebben vanaf het moment van koppeling de vergunninghouder in beeld en begeleiden het proces van huisvesting in samenwerking met de gemeente, vluchtelingenwerk en de woningstichting. Met gemeente Meierijstad zijn we in gesprek hoe deze dienstverlening ook voor Boekelse vergunninghouders toegepast kan worden.

Versterking Vluchtelingenwerk

Voor de maatschappelijke begeleiding van vergunninghouders doen we al jaren een beroep op een groep enthousiaste vrijwilligers van Vluchtelingenwerk Boekel. Deze vrijwilligers geven aan dat zij behoefte hebben aan professionele ondersteuning. Ter versterking van coördinatie, afstemming verantwoordelijkheden maar ook het vinden van nieuwe vrijwilligers. Momenteel onderzoeken we samen met Vluchtelingenwerk de mogelijke ondersteuning door een welzijnsorganisatie.

Financiën

Door de nieuwe Inburgeringswet worden veel taken overgedragen aan gemeenten. Gemeenten maakten zich zorgen of de wet inhoudelijk en financieel uitvoerbaar was. Eind 2019 heeft een onafhankelijk onderzoek in opdracht van VNG én SZW uitgewezen dat er structureel 197 miljoen nodig is om de wet Inburgering uit te voeren. Dat is 42,3 miljoen meer dan het Ministerie had gepland.

April 2020 is er overeenstemming bereikt tussen SZW en de VNG over de invulling van de nieuwe wet Inburgering. Er komt structureel € 35,2 miljoen extra beschikbaar.

Momenteel is nog niet bekend wat de financiële gevolgen zijn van het uitstel van de invoering van de nieuwe wet.

Naast de structurele middelen stelt SZW ook eenmalig € 36,5 miljoen beschikbaar voor de invoeringskosten van gemeenten voor het nieuwe stelsel. De verdeling van deze integratie uitkering Inburgering voor invoerings- en uitvoeringskosten is inmiddels bekend:

	2020	2021	2022	2023 en verder
Boekel	€ 21.078	€ 13.419	€ 29.825	€ 32.811 per jaar

Momenteel is nog niet duidelijk hoeveel gemeenten kunnen verwachten voor de programmakosten van de inburgering, de kosten per inburgeringstraject. Deze worden op een later moment bekend gemaakt.

De Wet inburgering heeft veel raakvlakken en overlap met de Participatiewet. Ook blijkt dat deze groep inwoners over het algemeen een beroep doet op voorzieningen binnen het sociaal domein. In de nieuwe aanpak, ingegeven door de veranderopgave inburgering, proberen we zo integraal mogelijk naar situaties te kijken en middelen vanuit deze wetten zo efficiënt mogelijk in te zetten voor de doelen die we nastreven.

Het voornemen is om in het voorjaar 2021 een beleidsnota veranderopgave inburgering aan uw raad voor te leggen compleet met een financiële paragraaf.